

“NMA dient watertarieven te toetsen”

De wijze waarop de waterbedrijven hun zakelijke afnemers benaderen, is de laatste jaren duidelijk veranderd. De activiteiten van Brabant Water, beschreven in het interview met Lars Kuipéri (zie H₂O nr. 5 van dit jaar), zijn daar een duidelijk voorbeeld van. Andere waterleidingbedrijven ontplooiën soortgelijke activiteiten. Bij de afvalwaterzuivering zijn reductie van de vuilast en hergebruik van waterstromen vergaand ontwikkeld. De invloed van het bedrijfsleven in het waterbeheer vindt zijn weg via vertegenwoordigers in Raden van Commissarissen en zetels in besturen. Daarnaast is er de Vereniging van Energie, Milieu en Water (VEMW), een landelijke spreekbuis maar ook een kenniscentrum en belangenbehartiger van de zakelijke gebruikers van energie en water. In dit nummer het verslag van een gesprek met Henk Brons, directeur Water van de VEMW, in zijn kantoor in Woerden.

Wat is VEMW voor organisatie?

“VEMW is een vereniging waarvan de leden zakelijke gebruikers van energie en water zijn. Energie, zowel gas als elektriciteit, is een netgebonden levering waar bedrijven evenals huishoudelijke consumenten aan het einde van de keten zitten. Voor water geldt dat ook: drinkwater is een netgebonden levering en afvalwater een stelselgebonden afname. Als een bedrijf marktproducten koopt, grondstoffen bijvoorbeeld of diensten, kan het gewoonlijk kiezen of het iets wel of niet neemt. Bij netgebonden leveringen bestaat die keuze-mogelijkheid niet. In deze situaties treedt VEMW op als de belangenbehartiger van de zakelijke afnemers. Dat doen we zowel voor energie als voor water. Op beide gebieden kijken we ook naar de milieuaspecten, in het bijzonder de duurzaamheid. Specifiek voor water is dat het kringlopen doorloopt, zowel binnen als buiten het bedrijf. Intern kun je van alles met het water doen. We kijken hoe je als bedrijf het beste uit het water kunt halen, uit oogpunt van kostenef-ficiëntie, productkwaliteit, dienstverlening en duurzaamheid.”

Bent u een vereniging van grootverbruikers?

“Dat beeld bestaat, maar is onjuist. Elke zakelijke gebruiker kan lid van onze vereniging zijn. Uit de historie is dit wel te verklaren, want VEMW is in 1998 ontstaan uit een fusie van SIGE en Vereniging Krachtwerktuigen. SIGE was wel een stichting van industriële grootverbruikers van energie. Vereniging Krachtwerktuigen had een lange historie vanuit wensen van de industrie om in de eigen energiebe-hoeftte te voorzien. Daar is later ook het waterbeheer in de bedrijven bijgekomen. Toen in 1998 de elektriciteitsmarkt als gevolg van de EU-regelgeving opengesteld werd, is besloten beide organisaties samen te voegen. Wel is het ingenieursbureau van

Krachtwerktuigen in Amersfoort blijven zitten. VEMW behartigt nu de belangen van grote en kleine bedrijven. Vaak trekken we samen op met de Consumentenbond en Vereniging Eigen Huis, omdat de belangen van huishoudelijke en zakelijke afnemers dikwijls parallel lopen.”

Wat zijn voor u de drie belangrijkste onderwerpen op watergebied?

“Ik wil beginnen met vast te stellen dat water in Nederland vaak een belangrijke vestigingsfactor voor bedrijven is. Op de zandgronden gaat het vaak om grondwater als grondstof, bij de bierbrouwerijen bijvoorbeeld, of om proceswater zoals in de papier-fabrieken. Aan de Zaan, waar veel voedings-middelenbedrijven gevestigd zijn, wordt water vooral gebruikt als koelwater. Langs de kust gaat het om de bereikbaarheid voor grote schepen en ook om de koelwa-terfunctie. We zien dat onder andere bij de chemiebedrijven in Rotterdam en Delfzijl. Bij alle functies die water in Nederland heeft, is die industriële functie een belangrijke. Uiteraard in balans met het belang van water voor natuur, landbouw en recreatie. Om nu op uw vraag te antwoorden, het eerste punt voor ons is de vergunningverlening op watergebied. Een bedrijf moet gemakkelijk bij water kunnen en vaak is dat niet het geval.”

Kunt u dit wat nader toespitsen?

“Als een bedrijf grondwater wil gebruiken, moet de provincie de vergunning verlenen. Daarna is de vraag wat het beoorde-lingskader is. Dat speelt bijvoorbeeld bij afvalwater. Bij een lozing op het gemeentelijke riool vinden we dat het ondernemings-belang voorgaat en dat het oneigenlijk is dan een waterschapsbelang voor te laten gaan. Vroeger gebeurde dat wel eens, wat kon leiden tot een verbod op het lozen van dun water. VEMW vindt dat onjuist. De wetgever nu gelukkig ook. In de zogeheten

waterladder in de Wet milieubeheer gaat het belang van het bedrijf nu voor. Toch blijven de tarieven en voorwaarden voor de industrie op het gebied van afvalwater nog star en ondoorzichtig, terwijl sprake is van een vorm van dienstverlening. In de huidige tijd moet je die voorwaarden niet dichttimmeren met heffingen en vergun-ningen, maar moet een overheid samen met het bedrijf tot de beste maatschappelijke oplossing komen. We pleiten dus voor flexi-biliteit in plaats van starheid.”

En bij lozing op oppervlaktewater?

“Bij lozing van afvalwater op opper-vlaktewater is het de vraag waarom daarvoor nog een aparte lozingsvergunning nodig is. Voor ons is echter de vraag waarom het onderdeel ‘water’ niet meegenomen kan worden in de Wet Algemene Bepalingen Omgevingrecht (WABO), zoals dat met ‘lucht’ en ‘geluid’ het geval is. In dat kader kan dan een integrale afweging worden gemaakt. Elke extra vergunning leidt voor bedrijven tot extra kosten en vertraging, vaak door gebrek aan afstemming. Zeker nu de ministeries van VROM en Verkeer en Waterstaat zijn samengevoegd en het gehele beleidsterrein wordt behartigd door één staatssecretaris, zou ook het wateraspect opgenomen moeten worden in de omgevingsvergunning.”

“Onze invalshoek is het belang van het bedrijf. We gaan in de praktijk kijken hoe dat het beste is te behartigen. We denken niet in Haagse termen en proberen bedrijven te helpen ontsnappen aan die Haagse stolp. Zo gaan we ook om met de Europese regelgeving. Nederland kan daarin twee benaderingen kiezen. De ene is streven naar een gelijk Europees speelveld. Dan moet je er vroeg bij zijn in ‘Brussel’ en als bedrijfsleven zoveel mogelijk proberen op te trekken met de Nederlandse overheid. De andere benadering is dat Nederland de regels uit ‘Brussel’ laat komen en er dan

een schepje bovenop doet door het beste jongetje van de klas te willen zijn. Daarmee benadeel je de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven en bevorder je dat bedrijven naar het buitenland trekken.”

Speelt dat op enig punt?

“Bij koelwaterproblemen zie je dat. Als het water in de rivieren te warm dreigt te worden, heeft het geen zin in Nederland extra eisen te stellen, maar zul je in stroomgebiedverband moeten bezien wat de beste aanpak is. De Rijn komt op dit moment

Henk Brons

warmer Nederland in dan hij de zee instroomt. Dat betekent dat in Nederland nog veel koelvermogen beschikbaar is, dat aan de randen van ons land door chemische bedrijven in combinatie met diepzeehavens benut kan worden. Dat staat los van de temperatuur in het IJsselmeer. Als die te hoog dreigt te worden, zul je stroomopwaarts in Duitsland iets moeten doen. Maatregelen moeten realistisch zijn, niet losstaan van de werkelijkheid.”

Wat is uw tweede punt?

“Dat is onze algemene stelling dat in Nederland water te duur is. Ik zal dat zo specifiek mogelijk onderbouwen. Bij de drinkwaterbedrijven zien we een verschuiving van het klassieke nutsbedrijf naar het multi-utiliteitsconcept. Het klassieke nutsbedrijf had een regionale functie; de regio zag er op toe dat de kosten laag bleven. Het drinkwaterbedrijf in Amsterdam, Waternet, is het laatste bedrijf dat dat karakter nog heeft. Bij de andere bedrijven is de rol van de regio vaak verwaterd. De winsten zijn sterk gestegen, er worden grote uitkeringen aan de aandeelhouders gedaan, maar aan gerechtvaardigde verlangens om transparantie wordt niet tegemoet gekomen. Ook in de Tweede Kamer is dit aan de orde gesteld.”

De vrijwillige benchmark heeft aanzienlijke gevolgen in de bedrijven gehad.

“Die benchmark is op zich goed. We geven de drinkwatersector ook het compliment dat deze zijn eigen verantwoordelijkheid heeft genomen. Maar de benchmark is geen

garantie dat de hoogst mogelijke efficiëntie wordt bereikt. Toezicht blijft nodig, en vooral specifiek en deskundig toezicht. Het is prima dat de Inspectie Volksgezondheid toeziet op kwaliteit en betrouwbaarheid. Maar deze inspectie heeft geen financiële deskundigheid. Daartoe zou de minister de NMa moeten inschakelen. Die kan de tarieven toetsen. Alleen effectief toezicht houdt monopolisten scherp. We zijn heel benieuwd waar de staatssecretaris op 1 juli mee komt als hij de Drinkwaterwet in werking wil laten treden. Op afvalwatergebied zien we

hetzelfde. De Feitencommissie Doelmatigheid Waterketen heeft aangegeven dat in totaal 550 miljoen euro per jaar te bezuinigen valt. We vinden dat de wetgever moet regelen dat dit ook gerealiseerd wordt. Het Rijk kan niet achterover leunen en het aan de waterschappen en de gemeenten overlaten.”

Wat moet er gebeuren?

“Er moet een gevoel van absolute urgentie komen. Het speelkwartier is voorbij. Beleid en uitvoering moeten gescheiden worden. Het beheer van de riolering moet naar een professioneel, bovengemeentelijk niveau getild worden. Het beheer van de rwzi's moet apart gezet worden, in de vorm van NV's of stichtingen, als het maar leidt tot een bedrijfsmatige aanpak. In de nieuwe Waterwet is het pad daarvoor al geëffend, dankzij een amendement van Jan Boelhouwer. In artikel 3.8 wordt gesproken van 'zelfstandig beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater'. We vinden dat de minister niet tot 2013 moet wachten met voorstellen, maar dit proces moet versnellen.”

Resten de kosten van grondwater en het waterbeheer.

“Nederland is Europees kampioen grondwaterbelasting. In het kader van de verdrogingsbestrijding is die ooit ingesteld voor industrie, landbouw en drinkwater. Industrie en drinkwater halen inmiddels grondwater uit de diepe ondergrond. Staatssecretaris Wijn heffing indertijd de landbouw vrijgesteld. Die heffing dient dus inmiddels geen enkel milieudoel meer en moet gewoon afgeschaft

worden. Wat het waterbeheer betreft is onze grote zorg dat er straks een doelmatige en sobere uitvoering van de maatregelen van de Deltacommissie komt. De stroomgebiedbenadering spreekt ons aan. We vinden dat de taken van Rijkswaterstaat en de waterschappen daarbij uitstekend samengevoegd kunnen worden in grote regionale eenheden.”

Wat is uw derde hoofdpunt?

“VEMW vindt dat de industrie een essentiële positie in de waterketen vervult. Die komt in deze tijd vooral op het punt van duurzaamheid tot uiting. Denk maar aan de rol van Dow Chemical in Terneuzen, waar het bedrijf samen met Evides en het waterschap werkt aan de zoetwatervoorziening van Zeeuws-Vlaanderen. Denk aan de rol van de Suiker Unie bij de productie van biogas in Dinteloord (zie H₂O nr. 23 uit 2010). In Eerbeek zijn de papierfabrieken met de gemeente en het waterschap in gesprek over het combineren van de afvalwaterzuivering en de energievoorziening. Het is een andere manier van kijken, samen zoeken naar duurzame oplossingen op het gebied van water en energie: vormen van partnerschap en belemmeringen uit de weg ruimen op het gebied van regelgeving en heffingen.”

Hoe ziet uw loopbaan eruit?

“Ik ben in 1968 geboren in Barneveld. Mijn grootvader was molenaar op een graanmolen in Kootwijkerbroek. Mijn vader is daar ook nog molenaar geweest. Van 1986 tot 1992 studeerde ik rechten in Utrecht, zowel de bedrijfsjuridische kant als sociaal-economisch recht, gecombineerd met een specialisatie in Europees recht. Die kennis komt nog steeds van pas. Mijn eerste baan was bij Intron in Houten, een instituut voor materiaal- en milieuonderzoek. Ik begeleidde de belangenvereniging voor hergebruik van bouw- en sloopafval. In 1998 ben ik directiesecretaris van de Pouw-groep geworden, een combinatie die zich bezighoudt met transport, grondreiniging en afvalverwerking. In 1999 werd ik dat in Utrecht bij de Vereniging van Afvalverwerkers, waarbij zowel particuliere als overheidsbedrijven op het gebied van storten, verbranden en composteren van afval waren aangesloten. Ik coördineerde ook het lobbywerk in Den Haag en Brussel. Daar kreeg ik de gelegenheid bedrijfskunde te studeren aan de Twente School of Management in combinatie met de Rijksuniversiteit Groningen. In 2003 heb ik die studie afgerond en ben ik overgestapt naar VEMW. De energiesector en de afvalverwerking waren inmiddels volwassen sectoren, gericht op de Europese markt. De watersector zat nog op slot. Men dacht niet vanuit de klant. Het waren nutsbedrijven in handen van de overheid. Dus zat het wel goed met de efficiëntie, was de gedachte. Maar de praktijk leerde anders. Mijn streven is de sector op dat punt te helpen veranderen. Water mag niet duurder zijn dan nodig en dat is helaas nog wel het geval. De klus is dus nog niet geklaard.”

Maarten Gast